QORTI TAL-MAĠISTRATI (GĦAWDEX)
BĦALA QORTI TA' ĠUDIKATURA KRIMINALI

Maġistrat Dr. Joseph Mifsud B.A. (Legal & Int. Rel.),
B.A. (Hons), M.A. (European), LL.D.

Il-Pulizija
(Spettur Josef Gauci)

vs.

Steven Francis Haston

Numru: 567/2020

Illum 2 ta' Ġunju 2021

Il-Qorti;

Rat l-imputazzjonijiet miġjuba kontra l-imputat Steven Francis Haston, iben Stanley u Theresa nee' Farrugia, imwieled UK nhar it-12 ta' Mejju 1957, residenti Razzett L-Għawdxija, Sqaq Wied l-Għawdxija, Triq il-Munxar, Munxar u detentur tal-karta tal-identita' bin-numru 579418(L), akkużat talli nhar il-21 ta' Ottubru 2020 għall-ħabta ta' 15.30hrs fl-inħawi rurali bejn il-Fonda tal-Margun u Wied il-Mielaħ limiti tal-Għasri, Għawdex;

1. Bi ħsara tas-sid jew detentur għamel vjolazzjoni kontra l-proprjeta' ta' ħaddiehor u dan bi ksur tal-Artikolu 340(d) tal-Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta;

2. Volontarjament kiser il-bon ordni u l-kwiet tal-pubbliku u dan bi ksur tal-Artikolu 338(dd) tal-Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta;

3. Ħebb kontra l-persuna ta' Manwel Billy Debattista ID: 369694M bil-ħsieb li jweġġgħu jew jagħmillu ħsara u dan bi ksur tal-Artikolu 339(d) tal-Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta;

4. Ikkaġuna ġriehi ta' natura ħafifa fuq il-persuna ta' Manwel Billy Debattista ID: 369694M skont kif ġie ċċertifikat mit-Tabib Dr. James Sammut MD tal-Isptar Ġenerali ta' Għawdex u dan bi ksur tal-Artikolu 221(1) tal-Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta;

Il-Qorti ġiet ġentilment mitluba li f'każ ta' ħtija, taħseb għas-sigurta' ta' Manwel Billy Debattista ID:369694M u tapplika Artikolu 383 tal-Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta;

Semgħet il-provi;

Rat l-Artikoli indikati;

Rat illi, waqt is-seduta tas-6 ta' Jannar 2021 il-Prosekuzzjoni nfurmat lill-Qorti li ma kellhiex aktar provi xi tressaq f'dan il-każ u b'hekk għalqet il-provi tagħha;

Rat illi, waqt is-seduta tat-3 ta' Marzu 2021 id-difiża ddikjarat li ma kellhiex aktar provi xi tressaq u b'hekk għalqet il-provi tagħha;

Rat illi, waqt is-seduta tat-3 ta' Marzu 2021, il-Qorti kkonċediet żmien lill-partijiet sabiex jippreżentaw is-sottomissjonijiet tagħhom bil-miktub dwar dan il-każ fejn għandhom jittrattawh kemm min-naħa ta' difiża u kif ukoll min-naħa ta' parte civile;

Rat illi, waqt is-seduta tat-3 ta' Marzu 2021, il-partijiet awtorizzaw lill-Qorti sabiex in-Noti ta' Sottomissjonijiet f'dan il-każ ikunu preżentati bil-Malti u kif ukoll is-sentenza f'dan il-każ tingħata bil-Malti;

Rat illi l-parte civile ppreżenta s-sottomissjonijiet tieghu bil-miktub fid-29 ta' April 2021;

Rat fid-29 ta' April 2021 id-difiża ppreżentat is-sottomissjonijiet tagħha bil-miktub;

Rat l-atti kollha ta' dan il-proċediment u d-dokumenti esebiti.

Rat li l-kawżi kontra Manwel Billy Debattista u Steven Francis Haston huma żewg kawżi separati inizjati b'żewg ċitazzjonijiet separati maħruga mill-Pulizija Eżekuttiva. Bi qbil bejn il-partijiet il-kawżi nstemgħu kontestwalment peress li l-provi fiż-żewġ kawżi huma kważi identiċi. Kien hemm ukoll qbil bejn il-partijiet li l-provi jinstemgħu

kemm bil-lingwa Maltija kif ukoll b'dik Ingliża u ż-żewġ sentenzi ta' din il-Qorti jingħataw bil-lingwa Maltija.

Il-Fatti[1]

Fil-wieħed u għoxrin ta' Ottubru tas-sena elfejn u ghoxrin (2020), wara nofsinhar, l-imputat u martu Alexandra Hancock marru passiġġata bil-kelb tagħhom fl-inħawi ta' Wied il-Mielaħ. **Ħin minnhom il-kelb, probabilment minħabba li ra ġurdien, irnexxielu jinqala' minn maċ-ċinga tiegħu u ħarab**[2]**.** Waqt li l-koppja bdew ifittxuh l-imputat spiċċa fejn dura fejn kien qed jonsob Manwel Billy Debattista. Id-dura ma kinitx reċintata u lanqas ma kien hemm xi sinjali li jipprojbixxu d-dħul ġewwa l-art madwar din id-dura. Fil-mori tal-proċeduri irriżulta li Debattista kellu permess biex jonsob fiż-żona ta' fejn seħħ l-inċident mertu tal-kawżi.

L-imputat ma huwiex qed jiġi kontestat li Debattista kien qed jonsob skont il-liġi. Dak il-ħin l-imputat, pero', ħaseb li diversi *bird-callers* li kienu qed jintużaw kienu kontra l-liġi u beda jargumenta ma' Debattista. Debattista "*mill-ewwel wera' certa aggressività*" u beda jgħid lill-imputat biex imur lura ġo pajjiżu. Debattista beda jgħidlu li l-post kien privat u refa' ġebla pjuttost imdaqqsa (xi pied fid-dijametru)[3] u tefagħha lejn l-imputat iżda ma laqtux biha. L-imputat isostni li ma tahx dahru iżda beda miexi lura. Debattista "*fajjar diversi daqqiet ta' ponn u bi tnejn minnhom laqat lill-imputat go wiccu*". Meta kienu kważi waslu mat-triq l-

[1] Skont l-imputat
[2] Il-Qorti m'hi konvinta xejn dwar dan għaliex qegħda tkun skuża ripetuta meta jkun hemm każijiet bħal dawn.
[3] Il-Qorti ssibha diffiċli biex temmen dan wara li analiżżat ix-xhieda tal-imputat kif ukoll ta' martu.

imputat jgħid li rnexxielu jżomm lil Debattista u niżżlu mal-art sabiex ma jkomplix isawtu. Huwa talab lil martu tgħinu biex Debattista jitrażżan.

L-imputat jgħid li hekk kif Debattista ġie mrażżan huwa ra persuna għaddejja mill-akkwati u għajtilha għall-assistenza. Din il-persuna kienet Marcus Camilleri li xehed darbtejn f'dawn il-proċeduri. L-imputat jgħid li Camilleri ntalab minnu biex iċempel lill-pulizija jirrapporta dak li kien qed jiġri. Ftit qabel kienet ċemplet ukoll Alexandra Hancock li rraportat kemm l-inċident kif ukoll li kien hemm il-*bird-callers*, fatt li wara rriżultalha li kien pjenament legali. L-imputat jgħid li meta serraħ rasu li ma kienx ser ikompli jiġi aggredit minn Debattista, u cioe' xi għaxar minuti wara li kien rażżnu, huwa ma baqax iżommu.

XHIEDA

F'dan il-kaz xehdu seba' 7 xhieda:

Emanuel Muscat (a fol. *23 et seq.), Marcus Camilleri (a* fol. *31 et seq.), Alexandra Rebecca Heidi Hancock (a* fol. *39 et seq.), Jonathan Mizzi (a fol. 54), Marcus Camilleri (a fol. 75 et seq.), l-imputat Manwel Billy Debattista (a fol. 79 et seq.) u Steven Francis Haston (a fol. 95 et seq.).*

Stante li x-xhieda tinstab traskritta m'hemmx il-bżonn li din tkun riprodotta kollha f'din is-sentenza iżda se ssir referenza għal-punti li huma importanti biex ikun trattat u deċiż dan il-każ.

KUNSIDERAZZJONIJIET ĠENERALI

Preliminari[4]

Din hija Qorti ta' Ġudikatura Kriminali. Quddiemha persuna jew persuni jiġu mixlija li wettqu reati kriminali. Il-Qorti hija adita bl-imputazzjonijiet li jinġiebu quddiemha u li jkunu magħmula mill-prosekuzzjoni. Hemm limitu kemm il-Qorti tista' tkun flessibbli fir-rigward tal-interpretazzjoni tal-imputazzjonijiet li jinġiebu quddiemha.

Għalkemm verament li l-komparixxi li fuqha hemm l-imputazzjonijiet hija ritenuta bħala *un avviso a comparire*, l-imputazzjonijiet huma dejjem ta' indoli penali. Ir-regoli tal-proċedura ma jistgħux jiġu interpretati b'mod wiesa' tali li l-parametri tal-azzjoni penali jiġu spustati jew mibdula. Altrimenti d-difiża ma tkunx tista' tiddefendi ruħha kif jixraq.

Quddiem din il-Qorti jekk persuna tinstab ħatja teħel piena. Jekk ma tinstabx ħatja tiġi meħlusa mill-imputazzjonijiet dedotti. Il-valutazzjoni dwar jekk persuna tkunx ħatja jew le tiddependi dejjem fuq il-provi li jinġiebu quddiemha (u quddiem ebda post jew *medium* ieħor) u l-istess valutazzjoni hija marbuta mal-imputazzjonijiet kriminali li jkunu ġew miktuba u preżentati quddiemha mill-Pulizija Ezekuttiva jew skont kif ikunu ġew miżjuda jew mibdula fl-istadju opportun – u dejjem mhux aktar tard minn meta l-Prosekuzzjoni tkun iddikjarat il-provi tagħha

[4] Il-Qorti qegħda tibbaża dan fuq l-ispjega li ta l-kollega l-Maġistrat illum Imħallef Aaron Bugeja fil-kawża il-**Pulizija vs Joseph Calleja et**. deċiża fil-5 ta' Frar 2016

magħluqa. Altrimenti jekk ma jkunx hekk l-akkużatur ikun jista' jbiddel il-parametri tal-azzjoni penali skont meta jidhirlu u skont l-andament ta' dak li jkun qed iseħħ jew li jkun irriżulta matul il-kors tal-proċess penali.

Għalkemm hemm element ta' flessibilita' provdut minn ċertu ġurisprudenza fir-rigward tal-proċedimenti quddiem dawn il-Qrati ta' ġurisdizzjoni limitata, din il-flessibilita' trid tkun tali li ma tkunx ta' preġudizzju għall-proċeduri penali u għad-drittijiet tad-difiża.

Is-setgħat ta' din il-Qorti u r-rimedji li din il-Qorti tista' tagħti f'kull każ huma limitati u ristretti għal dawk li huma previsti mil-Liġi u fil-Liġi. Din il-Qorti ma għandhiex is-setgħa, ossia *carte blanche* li tiddeċiedi kif trid u tipprovdi kull rimedju li jidhlilha f'moħħha jew li trid jew li tkun tixtieq tagħti. Il-provvedimenti tagħha huma limitati għal dawk provduti fil-Kodiċi Kriminali.

Din il-Qorti ma tistax tieħu post jew tissostitwixxi l-Qorti Ċivili kompetenti jew tagħti rimedji ta' natura ċivili li m'humiex previsti mill-Kodiċi Kriminali bħala li jistgħu jiġu emanati minn Qorti ta' Ġudikatura Kriminali.

F'kull każ pero', stante li din hija Qorti ta' Ġudikatura Kriminali hija marbuta bit-termini tal-imputazzjoni skont kif spjegat aktar 'il fuq. Aktar minn hekk, quddiemha, huwa dmir tal-Prosekuzzjoni li tipprova l-każ tagħha skont kif proferit fl-imputazzjoni kontestata sal-grad ta' konvinċiment morali u suffiċjenza probatorja lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni. Mill-banda l-oħra, jekk id-difiża tagħżel li tressaq xi

provi jew sottomissjonijiet kif sar f'dan il-każ, huwa biżżejjed għad-difiża li tikkonvinċi lil Qorti bit-teżi tagħha fuq bażi ta' konvinċiment morali li jistrieħ fuq bilanċ ta' probabbilta' u f'każ li dan iseħħ, u l-Qorti ma tħosshiex moralment konvinta li l-Prosekuzzjoni laħqet il-grad ta' prova rikjesta minnha, allura l-Qorti trid tillibera lill-imputat.

Dawn huma prinċipji kardinali li jsawru l-proċediment penali Malti. Jogħġbuna jew ma jogħġbuniex, dawn huma wħud mir-regoli bażilari li jistrieħ fuqhom il-proċediment penali Malti. Biss din il-Qorti ma tistax tieqaf hawnhekk. Hija marbuta li tiġġudika dan il-każ skont l-akkuża li ġiet magħmula mill-Prosekuzzjoni kontra l-imputat u ma tistax tbiddel hi bis-setgħa tagħha stess il-parametri tal-kawża intrapriża mill-Prosekuzzjoni u tiddeċiedi kif jiftlilha jew tmur lil hinn mill-imputazzjoni preżentata lilha mill-Prosekuzzjoni.

<u>Il-verita' storika</u>[5]

L-akbar sfida li jkollu kull Ġudikant hi li huwa jkun jixtieq dejjem jasal li jiskopri l-verita' storika. Dan peress li l-evidenza li jkollu quddiemu kemm dik diretta, kif ukoll u, a maggior ragione, dik indiretta, mhux dejjem neċessarjament iwassluh għall-dik il-verita'. Xhud jista' jkun konsistenti kemm fil-veritajiet li jgħid kif ukoll fil-gideb li jista' jkun qiegħed jgħid. U huwa għalhekk li jeżisti wkoll ir-reat ta' sperġur għaliex il-Qrati mhux dejjem ikunu f'qagħda li jikxfu l-verita' storika mit-testimonjanza tax-xhieda li jixhdu quddiemhom. U f'kull każ, il-

[5] Ara spjega dettaljata tal-Imħallef Aaron Bugeja fl-Appell Kriminali numru 237/2017 Il-**Pulizija vs Massimo Bonello** deċiż 6 ta' Frar 2020

Qorti ma għandhiex il-fakulta' u s-setgħa li tidħol fil-profondita' tal-moħħ, qalb u kuxjenza tax-xhud li jkun xehed quddiemha b'mod li tkun tista' tistabbilixxi ċ-ċertezza assoluta ta' dak li jkun qed jaħseb u jgħid billi taqralu moħħu u qalbu.

Mill-banda l-oħra l-evidenza indiretta, dik li tistrieħ prinċipalment fuq iċ-ċirkostanzi u li tkun bażata fuq l-analiżi taċ-ċirkostanzi partikolari tal-każ, għalkemm mhix giddieba, tista' tkun qarrieqa. Huwa għalhekk li dawn il-Qrati dejjem straħu fuq il-massima li biex l-evidenza ċirkostanzjali tkun is-sies ta' sejbien ta' ħtija, din trid tkun inevitabbilment univoka. Cioe' li tipponta biss u esklussivament lejn direzzjoni waħda biss. U xejn ħliefha. Għax altrimenti, din it-tip t'evidenza tista' tiżvija lill-Ġudikant mir-riċerka tiegħu tal-verita'.

Il-Liġi penali ma teħtieġx li biex persuna tiġi misjuba ħatja tkun trid tiġi stabbilita s-suffiċjenza probatorja taċ-ċertezza assoluta, u dan għaliex Qorti rari ħafna tista' tkun konfrontata b'dan il-livell ta' prova. Fil-Liġi Maltija, bħal dawk li jsegwu l-proċedura penali mnissla mis-sistema Anglo-Sassoni, huwa biżżejjed li Qorti ta' Ġustizzja Kriminali tkun konvinta lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni mill-provi mressqa mill-Prosekuzzjoni, u li ma jkunux ġew newtralizzati fuq bażi ta' probabbilta' mid-Difiża, sabiex tkun tista' ssib ħtija.

Dawn il-provi pero' jridu qabel xejn ikunu jirrispettaw ir-regoli stabbiliti tal-evidenza fi proċedimenti penali, cioe' l-***Law of Evidence***. Jekk dawk il-provi jkunu jikkonsistu prinċipalment fuq il-verżjoni ta' xhud waħdieni, il-Qorti xorta waħda tista' tasal sa' dak il-grad ta' prova, jekk

dak ix-xhud ikun ġie emnut, in kwantu f'din l-eventwalita', din ix-xhieda ssir biżżejjed biex tagħmel prova sħiħa u kompluta minn kollox, daqs kemm kieku l-fatt ġie ippruvat minn żewġ xhieda jew aktar u tkun tista' ssib ħtija fl-akkużat.

Iżda jekk mill-banda l-oħra Qorti tkun teħtieġ prova teknika jew xjentifika u għalhekk tkun teħtieġ ħila jew sengħa speċjali, tkun teħtieġ li tiġi magħmula perizja minn persuni kwalifikati fil-qasam partikolari li tkun tolqot dik il-prova. Fis-sistema penali Malti, mhux ammess li tiġi prodotta xhieda esperta ex parte. Il-periti nominati mill-Qorti, jitħarrku bħal xhieda oħra, u huma mistennija li fl-aħħar tal-perizja tagħhom jipproduċu rapport, bil-fomm jew bil-miktub, lill-Qorti li tkun ħatrithom. Dawn ix-xhieda esperti jistgħu jixhdu dwar il-fatti u ċirkostanzi mistħarrġa minnhom u li fuqhom ikunu bbażaw ir-rapport tagħhom. Konsegwentement, a differenza ta' xhieda oħra, jistgħu jesprimu opinjoni fuq il-materja teknika li għaliha huma jkunu ġew maħtura. Fil-qadi ta' din il-mansjoni, dawn ix-xhieda jridu jaħilfu r-rapport tagħhom u meta jixhdu huma jagħmlu dan bil-ġurament.

Fattur ieħor importanti msemmi fil-Liġi Maltija huwa li meta dawn il-periti, matul ix-xogħol tagħhom ikunu ħadu informazzjoni mingħand persuni oħra fuq ċirkostanzi ta' fatt, dawn il-persuni għandhom jissemmew fir-rapport u jridu jiġi mismugħin fil-Qorti bħal kull xhud ieħor – dment pero' li l-perit ma jkunx semgħa lil dawn ix-xhieda hu stess u bil-ġurament skont dak imsemmi fl-artikoli 650(5) tal-Kodiċi Kriminali. Eċċezzjonalment pero', jekk il Qorti tħoss il-ħtieġa li dawn ix-

xhieda jinstemgħu xorta waħda tista' tordna li jinstemgħu quddiemha. Dan jista' jiġri wkoll fuq talba tal-imputat.

Imbagħad, dik il-Qorti wara li tkun għarblet kemm l-evidenza ordinarja kif ukoll dik esperta, kemm dik diretta u kif ukoll dik indiretta, biex tkun tista' ssib ħtija fl-imputat, il-Qorti tkun trid tkun żgura moralment, *sure* bl-Ingliż u fis-sistema Legali Ingliż,[6] li l-każ seħħ skont kif tkun qed tipprospetta l-Prosekuzzjoni in bażi għall-provi ammissibbli li jitressqu quddiemha.

Il-grad ta' sufficjenza probatorja lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni huwa l-ogħla livell ta' prova li l-Liġi teħtieġ fis-sistema Ġuridiku Malti sabiex Qorti ta' ġustizzja kriminali tkun tista' ssib persuna akkużata ħatja ta' reat. Huwa livell li ma' jeħtieġx iċ-ċertezza assoluta, iżda li huwa ogħla mill-bilanċ tal-probabbiltajiet. Fil-każ Ingliż **Majid**,[7] Lord Moses stqarr hekk :

> *Judges are advised by the Judicial Studies Board, as they have been for many years, to direct the jury that before they can return a verdict of guilty, they must be sure that the defendant is guilty.*

Inoltre, fil-ktieb tagħhom **The Modern Law on Evidence**, Adrian Keane u Paul McKeown[8] jgħidu s-segwenti :

---

[6] **R v Majid**, 2009, EWCA Crim 2563, CA at 2
[7] ibid.
[8] Oxford University Press, 2012, p. 106 – 108.

In the wake of difficulties encountered with the formula of proof beyond reasonable doubt, Majid makes it clear that the direction on the criminal standard must adhere to the formula of proof by being "sure", in accordance with the longstanding advice given to judges by the Judicial Studies Board. That advice currently contained in the Crown Court Bench Book, is simply that the prosecution prove their case if the jury, having considered all the relevant evidence, are sure that the accused is guilty. Further explanation is described as 'unwise'. If the jury are not sure then, they must find the accused not guilty.

Sabiex tara jekk dan il-livell ta' sufficjenza probatorja ntlaħaqx din il-Qorti trid, inter alia, tara jekk u safejn persuna tkun qed tixhed is-sewwa bil-prinċipji provduti lilha fl-artikolu 637[9] tal-Kodiċi Kriminali. Jekk il-Qorti tqis li, applikati dawn il-prinċipji, xhud ikun qiegħed jixhed is-sewwa, allura tkun tista' toqgħod fuq dak li jkun qed jgħid jew fuq parti minn dak li jkun qed jgħid skont il-każ. Jispetta dejjem lil min ikun irid jiġġudika l-fatti jiddeċiedi jekk, applikati dawn il-prinċipji, jemminx xhud f'dak kollu li jkun qed jgħid jew safejn jemmen minn dak li jkun qed jgħid, u dan japplika wkoll meta x-xhud ikun xhud waħdieni tal-fatti allegati.

Huwa biss meta jkun hemm id-dubju veru, bażat fuq ir-raġuni, fuq is-sens komun u fuq il-buon sens, u fuq stħarriġ dettaljat u b'attenzjoni, b'diliġenza u b'mod imparzjali tal-provi u l-argumenti kollha li jkunu ġew imressqin mill-Prosekuzzjoni u mid-Difiża li jwassal sabiex dak il-

[9] Artikolu 637 tal-Kapitolu 9 jipprovdi gwida ċara lill-Ġudikant kif għandu japprezza xhieda ta' xhud: *id-deċiżjoni titħalla fid-diskrezzjoni ta' min għandu jiġġudika l-fatti, billi jittieħed qies tal-imġieba, kondotta u karattru tax-xhud, tal-fatt jekk ix-xhieda għandhiex mis-sewwa jew hix konsistenti, u ta' fattizzi oħra tax-xhieda tiegħu, u jekk ix-xhieda hix imsaħħa minn xhieda oħra, u taċ-ċirkostanzi kollha tal-każ.*

livell ta prova lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni jkun jista' jingħad li ma ntlaħaqx u li allura, bħala konsegwenza, l-akkużat ikun irid jiġi dikjarat mhux ħati tal-akkużi miġjuba kontrih.

Biss, kif intqal aktar 'il fuq, hija l-Liġi stess li, qabel xejn, tafda dan l-eżerċizzju f'idejn il-Qorti tal-Maġistrati, u dan peress li l-Qorti tal-Maġistrati tkun fl-aħjar qagħda tqis il-provi kollha għax tkun għexet personalment il-proċess quddiemha. Hija setgħet tara u tisma' lix-xhieda jixhdu quddiemha. Dan l-eżerċizzju ta' analiżi tax-xhieda huwa mħolli prinċipalment f'idejn il-Qorti tal-Maġistrati li tkun rat u semgħet dawn ix-xhieda quddiemha u għalhekk l-eżerċizzju tal-analiżi u apprezzament tal-provi mill-Qorti tal-Maġistrati stess huwa eżerċizzju importanti ħafna u ghandu jingħata l-piż li jixraqlu.

Kemm dan l-eżerċizzju tal-Qorti tal-Maġistrati huwa meħtieġ, joħroġ ukoll mill-ġurisprudenza Maltija, bħal fil-kawża Il-**Pulizija vs Lorenzo Baldacchino** deċiża mill-Qorti Kriminali bħala Qorti tal-Appell deċiża nhar it-30 ta' Marzu 1963 mill-Imħallef William Harding fejn intqal is-segwenti : -

> Lanqas hu traskurabili l-fatt li l-ewwel Qorti kienet impressjonata bil-mod serju u sod li bih xehdet din Consiglia kif hemm rikordat fis-sentenza stess. Ma hemmx bzonn jinghad li l-komportament tax-xhud (demeanour) hu fattur importanti ta' kredibilita (ara **Powell, On Evidence**, p. 505), u kien, ghalhekk, li inghad mill-Qrati Ingliżi segwiti anki mill-Qrati taghna, illi "*great weight should be attached to the finding of fact at which the*

judge of first instance has arrived" (idem, p. 700), appuntu ghaliex "*he has had an opportunity of testing their credit by their demeanour under examination*".

Ikkunsidrat:

Kif diġa' ddikjarat aktar 'il fuq kuntrarjament għall-kamp ċivili fejn min iressaq pretensjoni ikun irid jipprova tali pretensjoni fuq bilanċ ta' probabbiltajiet, il-livell ta' prova fil-kamp kriminali huwa wieħed pjuttost oneruż fuq il-Prosekuzzjoni. Il-Prosekuzzjoni għandha l-obbligu li hija tressaq l-aħjar prova biex tikkonvinċi lill-Qorti li l-imputazzjonijiet addebitati lill-imputat jew imputati huma veri. Dan għaliex kif jgħid il-**Manzini** fil-ktieb tiegħu **Diritto Penale** (Vol. III, Kap. IV, paġna 234, Edizione 1890): *"Il così detto onero della prova, cioé il carico di fornire, spetta a chi accusa – onus probandi incumbit qui osservit"*.

Kif kellha l-opportunita' tiddikjara din il-Qorti kif preseduta fi pronunċjamenti preċedenti, sabiex imputat jiġi ddikjarat ħati, l-imputazzjoni dedotta għandha tiġi pruvata *oltre* kull dubju raġjonevoli, cioe' oltre kull dubju dettat mir-raguni. Fis-sentenza fl-ismijiet **Il-Pulizija vs. Philip Zammit et** deċiza mill-Qorti tal-Appell Kriminali fis-7 ta' Settembru 1994 il-Qorti tagħmilha ċar li mhux kull l-iċken dubju huwa biżżejjed sabiex l-imputat jiġi ddikjarat liberat, hemm bżonn li "*dubju jkun dak dettat mir-raguni*". F'sentenza oħra mogħtija mill-Qorti tal-Appell Kriminali nhar il-5 ta' Diċembru 1997 fl-ismijiet **Il-Pulizija vs. Peter Ebejer**, dik il-Qorti fakkret li l-grad ta' prova li trid tilħaq il-Prosekuzzjoni hu dak il-grad li ma jħalli ebda dubju dettat mir-raġuni u

mhux xi grad ta' prova li ma jħalli ebda ombra ta' dubju. Id-dubji ombra ma jistgħux jitqiesu bħala dubji dettati mir-raġuni. Fi kliem ieħor, dak li l-Ġudikant irid jasal għalih hu, li wara li jqis iċ-ċirkostanzi u l-provi kollha, u b'applikazzjoni tal-bon sens tiegħu, ikun moralment konvint minn dak il-fatt li trid tipprova l-Prosekuzzjoni. Fil-fatt dik il-Qorti ċċitat l-ispjegazzjoni mogħtija minn **Lord Denning** fil-kaz **Miller vs. Minister of Pension** - 1974 - 2 ALL ER 372 tal-espressjoni "*proof beyond a reasonable doubt*":

> *"Proof beyond a reasonable doubt does not mean proof beyond the shadow of a doubt. The law would fail to protect the community if it admitted fanciful possibilities to deflect the course of justice. If the evidence is so strong against a man as to leave only a remote possibility in his favour, which can be dismissed with the sentence 'of course it is possible but not in the least probable' the case is proved beyond reasonable doubt, but nothing shall of that will suffice"*.

Il-fatt li jista' jkun hemm kunflitt fil-provi m'għandux a priori jeskludi sejbien ta' ħtija għall-akkużi li jkunu ġew dedotti. Kif ingħad fil-kawża fl-ismijiet **Il-Pulizija vs. Graham Charles Ducker**, deċiża fid-19 ta' Mejju 1997: *"It is true that conflicting evidence per se does not necessarily mean that whoever has to judge may not come to a conclusion of guilt. Whoever has to judge may, after consideration of all circumstances of the case, dismiss one version and accept as true the opposing one"*. F'tali sitwazzjoni l-Qorti tkun obbligata timxi mal-linji gwida stabbiliti mill-Qorti tal-Appell Kriminali fid-9 ta' Settembru 2002 fil-kawża fl-ismijiet **Il-Pulizija vs. Martin Mark Ciappara** jew il-Ġudikant ikun tal-fehma li l-każ tal-Prosekuzzjoni ma

jkunx ġie sodisfaċentement ippruvat, u allura l-Qorti għandha tillibera, jew jekk ikun moralment konvint li l-verżjoni korretta hija waħda u mhux l-oħra, jimxi fuq dik il-verżjoni li jaċċetta u jekk dik il-verżjoni tkun timpronta l-ħtija tal-imputat jew akkużat, allura jiddikjara tali ħtija u jgħaddi għall-piena jew għal xi provvediment ieħor.

L-istess linja ta' ħsieb ġiet espressa mill-Qorti tal-Appell Kriminali fis-sentenza fl-ismijiet **Il-Pulizija vs. Jonathan Micallef** mogħtija fit-2 ta' Frar 2012:

> *"Huwa minnu illi jista' jkollok sitwazzjoni fejn numru ta' xhieda qeghdin jaghtu verzjoni differenti minn ohrajn illi xehdu qabel. B'daqshekk ma jfissirx illi ghax hemm xhieda differenti bil-fors hemm konflitt li ghandha twassal ghal liberatorja. Fil-kawza* ***Pulizija vs. Joseph Thorn*** *deciza mill-Qorti ta' l-Appell Kriminali fid-9 ta' Lulju 2003, il-Qorti qalet '... mhux kull konflitt fil-provi ghandu awtomatikament iwassal ghal liberazzjoni tal-persuna akkuzata. Imma l-Qorti f'kaz ta' konflitt ta' provi, trid tevalwa il-provi skond il-kriterji annuncjati fl-Artikolu 637 tal-Kap. 9 u tasal ghal konkluzzjoni dwar lil min trid temmen u f'hiex trid temmen jew ma temminx' (ara wkoll* ***Repubblika ta' Malta vs. Dennis Pandolfino*** *19 t'Ottubru 2006)."*[10]

[10] Ara wkoll **Il-Pulizija vs. Patrick Mangion et** (deċiża fis-17 ta' Settembru 2012), **Il-Pulizija vs. Michele sive Michael Fenech** (deċiża fis-17 ta' Settembru 2012), **Il-Pulizija vs. Mohammed Mansur Ali** (deċiża fl-24 ta' Jannar 2013), **Il-Pulizija vs. Mario Pace** (deċiża fis-6 ta' Frar 2013) u **Il-Pulizija vs. Hubert Gatt** (deċiża fil-11 ta' Lulju 2013); **Il-Pulizija vs Raymond Cassar** (deċiża fit-13 ta' Jannar 2016).

Magħmulin dawn l-espożizzjonijiet ġenerali li huma ta' rilevanza għal kull każ, iżda b'mod partikolari għall-każ odjern, il-Qorti sejra issa tgħaddi biex tevalwa r-reati li bihom qiegħed jiġi akkużat l-imputat, is-sottomissjonijiet ta' difiża li qajjem l-imputat u jekk tali akkużi irriżultawx ippruvati.

<u>Id-difiża ta' legittima difesa</u>[11]

Il-Qorti se tara jekk f'dan il-każ tapplikax id-difiża ta' legittima difesa kif ikkontemplata fl-Artikolu 224 tal-Kap 9. Illi kif huwa ben saput, il-ġustifikazzjoni għall-legittima difesa tirriżulta meta persuna tilqa' b'forza l-vjolenza jew aggressivita' ta' persuna oħra diretta lejha jew lejn terzi, kontra liema persuna hekk aggressiva l-aġir tad-difensur imputat huwa dirett. Fil-fatt l-Artikolu 223 tal-Liġijiet ta' Malta, jgħid: '*Ma hemmx reat meta omiċidju jew offiża fuq il-persuna huma ordnati jew permessi mill-liġi jew mill-awtorita' legittima, jew mehtiega mill-bzonn attwali tad-difiza legittima ta' wiehed innifsu jew ta' haddiehor.*'

Illi jigi rilevat li d-dritt tal-legittima difeza jitwieled u huwa konsegwenza naturali mid-dritt fundamentali ta' kull bniedem li jipproteġi lilu nnifsu minn xi aggressjoni jew dannu anke bl-użu ta' forza. Iżda l-liġi timponi ċerti kundizzjonijiet biex din l-eċċezzjoni tiġi milqugħa, cioe' it-theddid ta' xi aggressjoni jew dannu jew periklu jrid ikun inġust, gravi u inevitabbli. Id-difiża trid tkun saret biex jiġu evitati konsegwenzi li jekk jaffettwaw ruħhom jikkaġunaw ħsara irreparabbli

[11] Il-Qorti se tibbaża l-analiżi tagħha dwar dak deċiż mill-Imħallef Edwina Grima meta kienet qegħda tiddeċiedi l-Appell Kriminali Appell Nru: 175/2015 fil-każ fl-ismijiet il-**Pulizija vs David Farrugia** deċiż fis-26 ta' Mejju, 2016

lid-difensur jiġifieri ħsara jew offiżi fil-ħajja, ġisem u/jew partijiet tal-ġisem tad-difensur. Vuoldieri li dak li għamel l-imputat, għamlu, peress li f'dak il-mument u cioe' fl-istat mentali li kien ma setax jevita l-periklu li setgħa rriżulta bl-aġir tal-agressur salv b'dak li għamel l-imputat. Għalhekk, kif jgħid il-Professur Mamo, il-periklu għandu jkun attwali, istantanju u assolut u b'hekk mhux periklu premeditat. Il-Professur Mamo jgħid:

> *'The danger against which the accused reacted should be viewed not necessarily as it was in truth and in fact, but rather as the accused saw it at the time.'*

Illi wieħed irid ipoġġi lilu nnifsu fil-pożizzjoni li jkun fiha l-imputat kemm mentalment kif ukoll fiżikament, fil-mument meta l-istess imputat aġixxa għar-reazzjoni li kien infaċċjat biha, u cioe' l-ħsieb tiegħu li kien ser jiġi aggredit. Huwa importanti li l-periklu jkun attwali mhux imminenti kif jgħid u jispjega Antolisei:

> *"Occorre infine che l'aggressore abbia creato per il direttopreso di mira un pericolo attuale. Il codice Zanardelli parlava di pericolo 'imminente' dando luogo a molte incertezze. Con la nuova formula (pericolo attuale) si e voluta porre in rileva che la situazione pericolosa deve esistere nel momento del fatto. Periocolo attuale e il pericolo presente' (Manuale di Diritto Penale - Parte Generale - pg. 261).'*

Illi fis-sentenza Il-**Pulizija vs Toni Micallef** - Vol XXIX pv iv pg. 734, deċiża fis-16 ta' Ottubru, 1937, il-Qorti qalet sabiex jissussisti l-legittima difesa hemm bżonn li wieħed ikun aġixxa biex jirrespinġi xi ħsara li kienet sejra ssir fuq il-persuna tiegħu minn periklu imminenti ta' aggressjoni; liema aggressjoni trid tkun inġusta, gravi u inevitabbli.

Din tkun ukoll il-linja meħuda fil-ġurisprudenza Taljana kif konfermata f'sentenza mogħtija mill-Corte di Cassazione di Roma tal-25 ta' Frar, 1978 (Analizi della Gurisprudenza Italiana (1878) Parte Penale – pg. 56) *"Che difatto, a costruire lo stato di legittima difesa nell agente, e mesteri che questo si trova sotta l'attuale minaccia d'un male ingiusto, grave ed inevitabile."*

Illi f'dan ir-rigward, il-liġi Skoċċiza hija simili ħafna, fil-fatt kif ġie deċiż fl-**HM Advocate vs Kizileviczius** 1983 JC (A Casebook of Scottish Law) pg. 347 – li:

> *"To reach the firstly result, that is to say the result of complete acquittal, you must be satisfied of two things. The first of these is that the accused was in imminent and immediate danger of his own life, he must have had reasonable grounds for apprehension, he must have had reasonable grounds for apprehension for his won safety, and his alarm must have satisfied two things. The first of these is that the accused was in imminent and immediate danger of his own life, he must have had reasonable grounds for apprehension for his own safety, and his alarm must have been well founded and there must have been no other means of escaping form the danger to which he was subjected. The second point that you must be satisfied that the means which he took to overcome the assaults were necessary."*

Għalhekk sabiex jissussisti d-difiża ta' legittima difesa jrid ikun hemm dawn it-tlett elementi li l-aggressjoni tkun inġusta, gravi u inevitabbli. Rigward l-ewwel element u cioe' li l-aggressjoni trid tkun inġusta, m'huwiex neċessarju li jkun hemm vjolenza għaliex il-Kodiċi jitratta biss fuq 'offiża'. Skont Antolisei *'l'oggetto dell'attacco deve essere un diritto'.*

Rigward il-gravita' o meno tal-azzjoni, Manzini fil-ktieb tiegħu Trattato di Diritto Penale (parte generale pg. 358) jgħid: *'La gustificante dell articolo 52* (li jikkorrispondi mal-artikoli 223 fil-każ tagħna) *non e affatto condizionale alla irreparabilita' del danno richiede soltanto che condizionale alla irreparabilita' del danno ma richiede soltanto che siavi un pericolo attuale e' d'ingiusta attesa'.*

Illi l-Professur Mamo jgħid:

> *'The act of defence must have been done only in order to avoid consequences which, if they had followed would have inflicted upon the person 'irreparable' evil and the law considers as 'irreparable' and consequently gave, that evil which threatens the life, the limbs, the body or the chastitiy of an indicidual. The gravity of the aggression must be understood in relation to the defensive reaction and to the means at the disposal of the agent.'*

Illi dwar il-kwistjoni tal-inevitabbilta' fis-sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Appell Kriminali fil-ħmistax ta' Frar, 1958 fl-ismijiet il-**Pulizija vs Emily Zarb**, il-Qorti tenniet li fost l-elementi li huma meħtieġa biex tiġi akkrodata l-iskriminanti tal-legittima difesa hemm il-fattur tal-inevitabbilta', u mingħajr il-konkors ta' dan il-fattur ma jistax jingħata din l-iskriminanti. Infatti f'analiżi della Gurisprudenza Italiana (pt. 4, pg. 32 – Roma – 25/01/1898) ġie deċiż li: *'Per averci la legittima difesa non basta che vi sia il grave ed imminente pericolo della persona, ma e anche necessario che essa non posa evitarsi in altro mod che col ferire ed uccidere l'aggressore.'*

Illi sabiex il-periklu jfisser 'situazione inevitabile', il-periklu jrid ikun 'sudden' u cioe' li l-imputat ma kienx jaf bil-periklu għaliex f'każ li l-

periklu kien antiċipat b'ċertezza, ma kienx ikun hemm legittima difesa iżda provokazzjoni. Irid ikun attwali u cioe' li l-aggressjoni tkun diretta lejn il-vittma necessitas est lex. Fil-fatt ġie deċiż fis-sentenza il-**Pulizija vs Joseph Micallef** (Vol. XXXIX pg.1072) li:

> *'Id-dispozizzjoni tal-ligi li tiskuza lill min jikkaguna offiza lill-persuna ohra in difesa tal-propjeta' tal-feritur tirrikjedi li l-azzjoni, biex tkun skuzabbli ghandha tizvolgi ruhha dak il-mument stess li tkun qieghda tigi nvaza l-propjeta' u in difesa attwali taghha';*

Id-difiża tal-provokazzjoni

Din il-Qorti se tara wkoll jekk japplikax l-iskriminanti tal-provokazzjoni a tenur tal-artikolu 227(c) tal-Kapitolu 9. Fost ir-rekwiżiti sabiex tapplika dina l-iskużanti hemm illi l-provokazzjoni trid tkun tali "*illi f'nies ta' temperament ordinarju komunement iġġib l-effett li ma jkunux kapaċi li jqisu l-konsegwenzi tad-delitt.*"

Skont il-Professur Mamo l-provokazzjoni tkun suffiċjenti jekk tkun tali li bniedem ta' temperament ordinarju jitlef il-kontroll tiegħu. Il-kriterju għalhekk huwa wieħed oġġettiv; il-bniedem ta' temperament ordinarju. Illi f'sentenza mogħtija mill-Qorti fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Paul Abela** [12]ġie deċiż:

> "Meta tigi biex tqies l-iskuza tal-provokazzjoni ghandha tithares ir-regola migjuba fl-artikolu 235, li jfisser li l-provokazzjoni ma tiswiex jekk ma tkunx saret fil-waqt ta' l-azzjoni li taghha tingieb

[12] Deċiż mill-Qorti tal-Appelli Kriminali nhar l-10 ta' Settembru 2004

bhala skuza. Pero' dejjem irid ikun hemm provokazzjoni ingusta il-gurista **Francesco Antolisei** in konnessjoni ma' l-attenwanti generali tal-provokazzjoni ighid hekk:

> *"la situazione psicologica di cui trattasi 3 deve essere determinata da un fatto ingiusto altrui. Non occorre che tale fatto costituisca reato e neppure che sia giuridicamente illecito; basta che sia ingiusto dal punto di vista morale. Percio' l attenuante dovra' ammettersi anche di fronte ad un comportamento legittimo che assuma carattere provocatorio per le modalita' esose o anche semplicemente sconvenienti con cui si effetua, o per ragioni che lo hanno determinato (rancore, odio, vendetta, iattanza, dispetto ecc.) Quanto alla reazione non si richiede che sia proporzionata al fatto ingiusto"*[13]

Illi għalhekk hemm żewġ elementi li jsawru dana l-iskużanti u cioe' fl-ewwel lok, il-provokazzjoni trid tkun waħda inġusta u trid tkun oġġettivament riskontrabbli u fit-tieni lok trid tkun saret fil-waqt tal-azzjoni li tagħha tinġieb bħala skuża.

<u>Vjolazzjoni ta' proprjeta' privata</u>

L-imputat jinstab akkużat bir-reat kontravenzjonali ta' vjolazzjoni ta' proprjeta' privata bi ksur tal-artikolu 340(d) tal-Kodiċi Kriminali: *bi ħsara tas-sid jew tad-detentur, jagħmel vjolazzjoni oħra kontra l-proprjeta' ta' ħaddieħor, mhux imsemmija fil-paragrafi ta' qabel ta' dan l-artikolu, u lanqas band'oħra f'dan il-Kodiċi.*

[13] Antolisei F. Manuale di Diritto Penale – Parte Generale Giuffre Milano 1989 pg.394 -397

Kif ġie deċiż fl-appell fl-ismijiet Il-**Pulizija vs. Emanuel Vella**, deċiża nhar is-6 ta' Jannar 2003 mill-Qorti tal-Appell Kriminali :

Il-hsara kontemplata fl-Artikolu 340(d) tavvera ruhha kull darba li, bil-vjolazzjoni tal-prorpjeta` li tkun saret, is-sid jew id-detentur ta' dik il-proprjeta` jkun sofra xi pregudizzju anke jekk mhux kwantifikabbli fi flus jew li ma jkunx jikkonsisti fi hsara materjali. In fatti f'dan is-sens hija aktar korretta l- espessjoni wzata fit-test Ingliz tad-disposizzjoni in dizamina – "*...to the prejudice of the owner or holder thereof...*". Hekk, per ezempju, gie ritenut li anke s- semplici skomodu li wiehed irid joqghod inehhi karta mwahhla fuq il-windscreen ta' vettura qabel ma jkun jista' jibda jsuqha jammonta ghall-hsara ravvizata fl-Artikolu 340(d) (Il-**Pulizija v. Gianni Nicola Cassar**, Qorti Kriminali, 1/3/1958 – f'dan il-kaz il-vjolazzjoni kontra l-proprjeta` kienet tikkonsisti fis-semplici manumissjoni tal-vettura biex titwahhal il-karta).

Hekk ukoll fil-kaz Il-**Pulizija v. Philip Agius** (Qorti Kriminali, 25/1/1958) gie ritenut li l-hsara in kwistjoni tista' tikkonsisti semplicement filli xi hadd jezercita dritt fuq bicca art b'menomazzjoni tad-drittijiet tas-sid jew tad-detentur ta' dik l-art. Gie ritenut ukoll li meta bejn il-gabillotti jkun hemm arrangamenti dwar, fost affarijiet ohra, moghdijiet, l-invazjoni tar-raba' tammonta ghal hsara fis-sens ta' l-imsemmija disposizzjoni u dan peress li tali invazjoni tiddisturba l-imsemmija arrangamenti li jirregolaw id-drittijiet ta' l-istess

gabillotti inter se (Il-**Pulizija v. Anthony Gauci et**, Qorti Krminali, 19/4/1958).

Huwa veru li fil-kaz de quo, u skond id-deposizzjoni ta' l-istess appellant, fil-25 ta' Frar tas-sena l-ohra kienet l-ewwel darba li huwa kien dahal minn fuq il-passagg imsemmi bil-vettura fix-xitwa; pero` huwa veru wkoll li f'cirkostanzi simili Vincent Buhagiar ghamel sew li rreagixxa tempestivament bi kwerela u dana minhabba l-biza li, kif jinghad, "jitrabba l-gust". Ghalhekk ma hix korretta t-tezi ta' l-appellant li l-hsara trid tkun "materjali" u "effettiva" (kif jidher li gie ritenut fis-sentenza tal-Qorti Kriminali tat-18 ta' Lulju, 1949 fl-ismijiet Il-**Pulizija v. Grazio Mifsud**) jekk b'dawn iz-zewg kelmiet wiehed jeskludi l-prejudizzju b'mod generali kif aktar 'l fuq imfisser. Fic-cirkostanzi, ghalhekk, din il-Qorti tara li s-sentenza ta' l-ewwel qorti ghandha tigi konfermata.

Fl-appell kriminali Il-**Pulizija vs. Kisinchand Mohnani**, mill-Qorti tal-Appell Kriminali preseduta mill-Imħallef Edwina Grima, ġie mistqarr obiter is-segwenti : -

Meta mistoqsi fix-xiehda tieghu jekk huwa dehrlux allura li ghandu xi dritt li jokkupa dan l-ispazju, huwa jichad anzi l-parti leza stess ighidu fixxiehda taghhom li meta kellmu lill-appellant u tallbuh inehhi din ilmerkanzija mill-partijiet komuni huwa ma qalilhomx li ghandu dritt jaghmel dan izda semplicement illi dan kien xoghol l-impjegati tieghu li sar ad insaputa tieghu. Ma hemmx l-icken prova in atti allura illi l-

appellant kellu l-kredenza li qed jaġixxi bi dritt meta dawn l-affarijiet tħallew barra fil-passagg. Li hu qed jikser l-obbligi kuntrattwali tiegħu huwa evidenti, kif inhu evidenti ukoll illi bit-tqeghid tal-merkanzija fil-proprjeta ta' haddiehor huwa hati tar-reat kontravvenzjonali mahsub fl-artikolu 340(d)

Il-Qorti hi konvinta li l-kelb ma kellu x'jaqsam xejn mal-inċident u ġie wżat biss minn Haston u l-mara tiegħu bħala skuża wara l-inċident. Din tal-kelb qegħda tintuża wisq bħala difiża meta jinqalgħu inċidenti bħal dawn fejn persuni jidħlu fi proprjeta' mhux tagħhom. F'każijiet bħal dawn dejjem jingħad li kien "*walking the dog*" meta suppost ikun taħt kontroll ta' sidu kif jipprovdi l-Att dwar il-Klieb, dejjem marbut b'ċinga u mhux jitħalla jiġri fit-toroq jew f'postijiet oħra. Il-Qorti tfakkar li l-pubbliku m'għandux jieħu l-liġi f'idejħ għax jaħseb li hemm xi ksur ta' liġi iżda għandu l-mezzi kif jirraporta l-illegalita' u jittieħdu passi. F'dan il-każ fejn il-Qorti żammet quddiem għajnejja dak li jipprovdu artikolu 637 u 638 tal-Kodiċi Kriminali b'mod speċjali l-komportament tax-xhieda meta kienu fuq il-pedana tax-xhieda, il-provi juru li kien Haston li mar ġol-mansab ta' Debattista biex jikkustinja miegħu fuq il-*bird-callers* u x'ħin ġie rinfaċċat bit-tweġiba ta' Debattista li l-*bird-caller* kien legali dakinhar, Haston ma aċċettax tali tweġiba u baqa' jinsisti u aggredixxa lil Debattista. Haston ma riedx jitlaq minn fuq il-post avolja Debattista qallu iktar minn darba biex jitlaq mill-għalqa tiegħu.

Haston kien jaf tali proprjeta' kienet qed tintuża u kienet fil-pussess ta' individwu u Haston ma kellu qatt jidħol ġo fiha mingħajr permess la kien jaf li ma hijiex tiegħu u din kienet tinqata' l-ġewwa mill-passaġġ.

Għall-Qorti ma hijiex aċċettabli l-allegazzjoni ta' Haston li *"there was absolutely no indication of private property; there was no wall surrounding it….".*

F'dan il-kuntest partikolari l-azzjoni invażiva tal-imputat tirriżulta u l-prosekuzzjoni rnexxielha tressaq provi bizzejjed biex tinstab ħtija dwar din l-imputazzjoni.

<u>It-tieni imputazzjoni</u>
<u>Bon Ordni</u>

Kif ġie spjegat fl-Appell Kriminali fl-ismijiet **Il-Pulizija v. Paul Busuttil** deċiz fit-23 ta' Ġunju 1994[14]:

> **"Skond gurisprudenza kostanti tal-Qrati taghna, dan ir-reat javvera ruhhu meta jkun hemm dak li fil-*common law* Ingliza kien jissejjah *'a breach of the peace'*. Din l-ekwiparazzjoni ta' dana r-reat mal-kuncett Ingliz ta' *'a breach of the peace'* tirrisali ghal zmien Sir Adriano Dingli li proprju f'kawza deciza minnu fl-10 ta' Gunju, 1890, fl-ismijiet <u>Ispettore Raffaele Calleja v. Paolo Bugeja et.</u>, kien qal hekk:**
>
> ***'Che il buon ordine e la tranquillita` pubblica sta nella sicurezza, o nella opinione ferma della sicurezza sociale, - nel rispetto dei diritti e dei doveri sia degli individui in faccia all'autorita` pubblica, sia degli individui stessi fra***

[14] Vol. LXXVIII.v.277.

loro, e ogni atto che toglie o diminuisce la opinione della sicurezza pubblica, o della sicurezza individuale, e` violazione dell'ordine pubblico, indipendentemente dalla perpetrazione di altro reato' **(Kollez. Vol. XII, p. 472, 475).**

A skans ta' hafna repetizzjoni, din il-Qorti taghmel referenza ghall-gurisprudenza migbura fl-artikolu intitolat ***'Calleja v. Balzan: Reflections on Public Order'*** **pubblikat fil-Vol. X ta'** ***The Law Journal - Id-Dritt (University of Malta, Autumn 1983)*** **pagna 13** ***et seq.*****, u specjalment pagni 28 sa 31. B'zieda ma' dak li hemm f'dak l-artikolu wiehed jista' jghid li r-reat ta'** ***'breach of the peace'*** **fil-ligi Skocciza jirrikjedi ukoll certu element, imqar f'ammont zghir hafna, ta' allarm. Fi kliem McCall Smith u Sheldon, fil-ktieb taghhom** ***'Scots Criminal Law', Edinburgh, Butterworths, 1992)*****:**

'The essence of the offence is the causing of alarm in the minds of the lieges. This alarm has been variously defined by courts. In Ferguson v. Carnochan (1889) it was said not necessarily to be 'alarm in the sense of personal fear, but alarm lest if what is going on is allowed to continue it will lead to the breaking of the social peace'. Alarm may now be too strong a term: in Macmillan v. Normand (1989) the offence was committed when abusive language caused 'concern' on the part of policemen at whom it was directed' (p. 192).

Naturalment huwa kwazi impossibbli li wiehed jiddeciedi aprioristikament x'jammonta jew x'ma jammontax f'kull kaz ghar-reat ta' ksur volontarju tal-bon ordni u l-kwiet tal-pubbliku. Kif jghid awtur iehor Skocciz, Gerald H. Gordon, fit-*test* awtorevoli tieghu *'The Criminal Law of Scotland' (Edinburgh, 1978)*:

'Whether or not any particular acts amount to such a disturbance is a question of fact depending on the circumstances of each case, and strictly speaking probably no case on breach of the peace can be regarded as an authority of general application' (p. 985, para. 41-01).

U aktar 'il quddiem l-istess awtur jghid:

'.... Although it has been held not to be a breach of the peace merely to annoy someone, such annoyance could amount to a criminal breach of the peace if the circumstances were such that it was calculated to lead to actual disturbance' (p. 986, para. 41-01).

Fl-Appell Kriminali fl-ismijiet **Il-Pulizija v. Joseph Spiteri** deċiż fl-24 ta' Mejju 1996, din il-Qorti diversament preseduta żiedet tgħid hekk:

"Il-Qorti hawnhekk tixtieq tippreciza a skans ta' ekwivoci li l-kuncett ta' *'breach of the peace'* kif abbraccjat fl-Iskozja

huwa aktar wiesa' minn kif gie interpretat mill-qrati Inglizi. Fi kliem Jones u Christie fil-ktieb taghhom *'Criminal Law' (Edinburgh, Sweet & Maxwell, 1992)*, b'referenza ghal-ligi Skocciza in materja:

'While the major part of the criminal law of Scotland could indeed be expressed in some facile, breach-of-the-peace-type phrase, such as 'doing things (or refraining from doing things) which cause, or could reasonably cause alarm or disturbance', this would lead inevitably to complete uncertainty as to what exactly the law did prohibit. At present there is considerable uncertainty as to what breach of the peace itself properly covers; and it would thus be most unwelcome to extend that uncertainty by enlarging the scope of breach of the peace at the expense of other, fairly well defined offences. But this is, of course, something of a vicious circle. It is precisely because breach of the peace has become so ill-defined that it has proved possible for it to stray into fields occupied by other offences. The only way to halt this process is for breach of the peace to be defined in a clearer and more limited fashion than is currently the case. Regrettably, however, there is little indication that this is likely to be so' (p. 295).

Il-kuncett Ingliz ta' *'breach of the peace'* li, kif inghad, il-Qrati taghna jidher li fil-massima segwew, gie spjegat mill-Professur A.T.H. Smith fil-ktieb tieghu *'Offences*

Against Public Order' (London, Sweet & Maxwell, 1987) **hekk:**

'Because of the association between 'peace' and 'quiet', there is a natural tendency to suppose that a breach of the peace is 'any behaviour that disturbed or tended to disturb the tranquillity of the citizenry'. But if any legal expression is a term of art, breach of the peace is one of them. Recently the courts have refined the concept, and established very clearly that it is allied to harm, actual or prospective, against persons or property. The leading modern authority is undoubtedly the decision of the Court of Appeal in Howell …. Watkins L.J. said: '…. Even in these days when affrays, riotous behaviour and other disturbances happen all too frequently, we cannot accept that there can be a breach of the peace unless there has been an act done or threatened to be done which either actually harms a person, or in his presence his property, or is likely to cause such harm, or which puts someone in fear of such harm being done' (p.182).

Minn dana kollu din il-Qorti tara li, bhala regola, ikun hemm il-kontravvenzjoni kontemplata fil-paragrafu (dd) ta' l-art. 338 tal-Kap. 9 meta jkun hemm ghemil volontarju li minnu nnifsu jew minhabba c-cirkostanzi li fihom dak l-ghemil isehh inissel imqar minimu ta' inkwiet jew thassib f'mohh persuna (li ma tkunx l-akkuzat jew imputat) dwar l-inkolumita` fizika ta' persuna jew dwar l-inkolumita` ta'

proprjeta`, kemm b'rizultat dirett ta' dak l-ghemil jew minhabba l-possibilita` ta' reazzjoni ghal dak l-ghemil. Naturalment dawn ic-cirkostanzi jridu jkunu tali li <u>oggettivament</u> inisslu l-imsemmi inkwiet jew thassib."[15]

Il-Qorti ma tħossx li f'dan il-każ kif żviluppa tista' ssib ħtija dwar din l-imputazzjoni.

<u>**It-tielet u raba' imputazzjoni**</u>

<u>**Ħebb kontra l-persuna u Ġrieħi ħfief**</u>

Fir-rigward tal-imputazzjoni dedotta kontra Haston fis-sens li huwa akkużat li kkommetta ġriehi ħfief fuq Manwel Billy Debattista, il-ġrieħi fuq Debattista huma legalment pruvati miċ-ċertifikat mediku datat 22 ta' Ottubru 2020[16], liema ċertifikat mediku ġie maħluf f'affidavit datat 30 ta' Ottubru 2020 mit-tabib Dr. James Sammut[17].

Il-Qorti tqis li t-tielet imputazzjoni tirriżulta li hija kompriża u involuta fir-raba' imputazzjoni. Huwa ċar li l-imputat ħebb għall-kwerelant għaliex kif jirriżulta mill-video esebit, l-imputat daħal f'kuntatt fiżiku mal-kwerelant, żammu mal-art u per konsegwenza ta' hekk ikkaġunalu feriti fuq il-persuna tiegħu. Għalhekk għalkemm l-imputat sejjer jinstab ħati tat-tielet imputazzjoni, għall-fini ta' piena it-tielet imputazzjoni sejra tiġi assorbita fil-piena għar-raba' imputazzjoni.

---

[15] Ara wkoll Appelli Kriminali: **Il-Pulizija v. Alfred Pisani**, 5 ta' Mejju 1995; **Il-Pulizija v. Pio Galea**, 17 ta' Ottubru 1997; **Il-Pulizija v. Andrea Galea et**, 30 ta' Ġunju 1998

[16] Folio 11 tal-proċess fl-ismijiet The Police vs Steven Francis Haston

[17] Folio 13 tal-proċess fl-ismijiet The Police vs Steven Francis Haston.

Fl-Appell Kriminali fl-ismijiet **Il-Pulizija v. Joseph Azzopardi** deċiż mill-Prim Imħallef Dr. Vincent De Gaetano fit-30 ta' Lulju 2004 qalet hekk:

> **"Il-kwistjoni ta' jekk offiza hix wahda hafifa u ta' importanza zghira, hafifa, gravi jew gravissima hi wahda ta' fatt u ghalhekk rimessa ghall-gudikant tal-fatt (fil-kaz ta' guri, ghalhekk, rimessa f'idejn il-gurati; fil-kaz odjern rimessa f'idejn il-gudikant ta' l-ewwel grad - il-magistrat - u issa f'idejn l-Imhallef sedenti). Ma hix, ghalhekk, kwistjoni li tiddependi necessarjament jew esklussivament fuq 'opinjoni medika'. It-tabib jew tobba jispjegaw x'irriskontraw bhala fatt; u, jekk il-qorti tippermettilhom, jistghu joffru l-opinjoni taghhom dwar, fost affarijiet ohra, kif setghet giet ikkagunata dik l-offiza, jew ma' x'hiex huma kompatibbli s-sintomi li jkunu gew klinikament riskontrati. Ikun jispetta mbaghad ghall-gudikant tal-fatt li, fid-dawl mhux biss ta' dak li jkun xehed it-tabib izda fid-dawl tal-provi kollha, jiddetermina n-natura ta' l-offiza."**

Il-Qorti qieset id-difiża tal-imputat fejn sostna li l-aġir tiegħu kien permess mil-liġi – *private citizen's arrest* skont l-artikolu 355W tal-Kodiċi Kriminali li jgħid:

> *"(1) Kulhadd ukoll jekk ma jkunx ufficjal pubbliku jista' jaghmel arrest minghajr mandat lil xi hadd li jkun fl-att li jaghmel jew li jkun ghadu kemm ghamel delitt sesswali, xi delitt ta' omicidju*

volontarju jew offiza kontra l-persuna, jew xi delitt ta' serq jew dhul volontarju illegali jew hsara lill-proprjetà.

"(2) Min ikun qed jaghmel l-arrest taht is-subartikolu (1) ghandu minghajr ebda dewmien jgharraf lill-Pulizija li jkun ghamel dak l-arrest u ghandu jesercita dik is-setgha biss sakemm din tkun ghalkollox mehtiega biex il-Pulizija tiehu f'idejha l-persuna arrestata."

L-imputat isostni li "fis-sentenza fl-ismijiet fl-ismijiet ***Il-Pulizija v Saviour Mifsud Bonnici*** *(14.05.2014)*, il-Qorti tal-Appell Kriminali kienet qalet li meta l-ligi tirreferi ghal min ikun "ghadu kemm ghamel delitt", dan ma jfissirx illi l-persuna li tkun wettqet delitt trid tigi arrestata skond dan l-artikolu proprju fil-post tad-delitt. Fil-fatt tali artikolu jista' jitqies applikabbli anke fejn persuna li tkun ghadha kemm ghamlet delitt tigi segwita ("*chased*") mil-lok tad-delitt sa post iehor. Issa f'dan il-kaz l-arrest sar meta l-esponent kien qed jipprova jitlaq minn fuq il-post u mhux wara xi insegwiment bhalma ma kien gara fil-kaz citat."

Il-Qorti ma taqbel xejn ma dan ir-raġunament u mill-provi ma jirriżultax li l-verżjoni li qiegħed jagħti l-imputat hija dik li tassew ġrat. Il-Qorti żammet kontinwament f'moħħha artikolu 637 tal-Kapitolu 9 li jipprovdi gwida ċara lill-Ġudikant kif għandu japprezza xhieda ta' xhud:

id-deċiżjoni titħalla fid-diskrezzjoni ta' min għandu jiġġudika l-fatti, billi jittieħed qies tal-imġieba, kondotta u karattru tax-xhud, tal-fatt jekk ix-xhihda għandhiex mis-sewwa jew hix konsistenti, u ta' fattizzi

oħra tax-xhieda tiegħu, u jekk ix-xhieda hix imsaħħa minn xhihda oħra, u taċ-ċirkostanzi kollha tal każ.

Mix-xhieda li nstemgħet f'dan il-każ, il-konferma tal-ġrieħi mit-tabib, flimkien mal-video esebit f'dawn l-atti fejn il-*parte civile* jinsab imrażżan mal-art, il-Qorti se ssib lil-imputat ħati ta' din l-imputazzjoni.

Bħalma qalet il-Qorti fl-Appell Kriminali fl-ismijiet **Il-Pulizija v. Joseph Azzopardi** deċiż fit-30 ta' Lulju 2004, li din il-Qorti taqbel mal-istess raġonament:

> **"Din il-Qorti, kemm kif illum presjeduta u kemm kif diversament presjeduta, kellha l-okkażjoni diversi drabi li tfisser li, bħala regola, meta si tratta ta' vjolenza fuq il-persuna l-piena għandha tkun dik ta' priġunerija <u>b'effett immedjat</u>. Il-Qrati ta' Ġustizzja Kriminali għandhom ikunu minn ta' quddiem biex b'mod deċiżiv jirripristinaw l-ordni pubbliku meta dan jiġi sventrat mill-arroganza jew il-prepotenza li timmanifesta ruħha f'xi forma ta' vjolenza fiżika."**

Iżda din il-Qorti trid li filwaqt li tibgħat messaġġ li l-aġir tal-imputat mhux aċċettabli f'soċjeta' mibnija fuq is-saltna ta' dritt i**<u>l-Qorti ma tħossx li tkun qegħda tagħmel sew li kieku l-imputat tagħtih piena karċerarja effettiva.</u>**

DECIDE:

Għal dawn il-motivi l-Qorti mhux issib lill-imputat ħati tat-tieni imputazzjoni u minnha tilliberah, u wara li rat artikoli 340(d), 339(d) u 221(1) tal-Kap 9 tal-Liġijiet ta' Malta issibu ħati tal-ewwel, tat-tielet u r-raba' imputazzjoni u tikkundannah multa komplessiva ta' mitejn ewro (€200).

U wara li rat l-Artikolu 383 tal-Kodiċi Kriminali, sabiex tassigura li jiġi mħares l-ordni pubbliku u s-sigurta' ta' Manwel Billy Debattista qegħda tpoġġi lill-ħati taħt obbligazzjoni tiegħu nnifsu għal perjodu ta' sena taħt penali ta' elfejn ewro (€2,000).

Il-Qorti tagħmel referenza għall-kawża fl-ismijiet Il-**Pulizija vs Manwel Billy Debattista** deċiża llum, fejn tagħmilha ċara mal-Prosekuzzjoni biex ma ċċedi għall-ebda pressjoni li tista' ssirilha la mill-Ambjentalisti u lanqas mill-Kaċċaturi f'ħidmithom, liema ħidma għandha dejjem tkun biex tkun imħarsa s-socjeta' Maltija u fejn ikun hemm l-abbuż jittieħdu passi.

Passi għandhom jittieħdu mhux għax ikun hemm xi pressjoni minn xi ħadd fil-pubbliku jew xi id moħbija iżda għaliex hekk hu ġust f'pajjiż li jitmexxa skont is-saltna tad-dritt u mhux bil-preġudizzju, intix Malti jew barrani, ħadd m'hu 'il fuq mil-ligi.

Dr. Joseph Mifsud	**Mary Jane Attard**
Maġistrat	**Deputat Reġistratur**